

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2022-2023

16 JANUARI 2023

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

- van de heer Fouad AHIDAR, de heer Arnaud VERSTRAETE
en mevrouw Khadija ZAMOURI –

De strijd tegen pesten op school

TOELICHTING

Pesten blijft een hardnekkig probleem in onze samenleving. Op het werk, in de vrije tijd, op straat of op school kunnen jong en oud slachtoffer worden van pestgedrag. Het psychisch leed dragen slachtoffers vaak jaren met zich mee. Pesten tekent levens.

Deze resolutie vraagt het College van de VGC een reeks initiatieven te nemen of onderzoeken in te stellen om een versnelling hoger te schakelen in de strijd tegen pesten, met een focus op het Brussels onderwijs.

De cijfers over pestgedrag blijven zorgen baren. Volgens onderzoek wordt 1 op de 6 Vlaamse jongeren gepest tijdens zijn jeugd. Dat gaat concreet om 180.000 kinderen en jongeren. Vertalen we deze cijfers naar Brussel, kan geschat worden dat alleen al in het Brussels Nederlandstalig onderwijs 8.000 kinderen en jongeren gepest worden. In Vlaanderen en Brussel geeft 1 op 10 11- tot 15-jarigen (de leeftijdsgroep waarin het meest gepest wordt) aan de voorbije maanden meermaals te zijn gepest op school. 1 op 14 jongeren is slachtoffer van cyberpesten. De voorbije jaren werd ons land opgeschrikt door verschillende zelfmoorden van tieners na pestgedrag. Gepeste leerlingen maken 3x meer kans op een poging tot zelfdoding. De verschrikkelijke tip van een grote ijsberg. Soms gebeurt het open en bloot, even vaak is het pesten subtieler of minder zichtbaar doordat het online gebeurt.

Er zijn gelukkig lichtpunten. Enkele jaren geleden wees een grootschalige bevraging van de UGent en het Agentschap Zorg op dalend pestgedrag onder Vlaamse jongeren. Bij het CLB van de VGC daalden de meldingen van 65 in 2014-2015 tot 23 in 2018-2019.

De indiener(s) willen benadrukken dat er vandaag reeds een breed pallet aan antipestmaatregelen bestaat.

Steeds meer kunnen jongeren hun verhaal kwijt, bv. bij de klastitularis, de zorgcoördinator, de vertrouwenspersoon, de directie, de CLB-vertrouwenspersoon of nog de jongerentelefoon AWEL en het Jongeren Advies Centrum (JAC). Ook de kinderrechtencommissaris krijgt regelmatig vragen en klachten van kinderen en jongeren over pesten, en dat zowel op school als op sociale media.

Sinds 2018 zijn scholen verplicht een beleid over leerlingenbegeleiding uit te werken, waar ook psychosociaal welzijn onder valt.

Binnen de VGC zijn er de herstelgesprekken van de VGC-school Kasterlinden. In Zaveldal heeft elke leerling een vertrouwenspersoon. Ook het Onderwijscentrum Brussel (OCB) heeft in haar ondersteuning van schoolteams aandacht voor psychisch welzijn. Het OCB heeft de voorbije jaren sterker ingezet op sociale vaardigheden en het school- en klasklimaat in de ondersteuningstrajecten. Het OCB biedt vormingen aan over mediawijsheid en het pestgedrag dat daar soms bijhoort. De VGC kent subsidies toe aan vzw Pose Plastic die met een aanbod rond pesten zo'n 800-tal leerlingen bereikt. Daarnaast werkt Logo Brussel een gezondheidsbeleid op school uit waarin een aanpak rond pesten past, zoals 'NokNok' en 'Fit in je Hoofd'. De VGC, Maks vzw en Pimento hebben ook ingetekend op een projectoproep van Dienst Scholen van *perspective.brussels* rond cyberpesten op school.

In de verschillende lerarenopleidingen is er aandacht voor het omgaan met pestgedrag, bv. in de vakken ‘agogische vaardigheden’ (Odiseehogeschool) of ‘sociaal-emotioneel leren’ (Erasmushogeschool Brussel), waarbij de ‘no blame’-methode wordt toegepast.

Ten slotte brengt de week tegen pesten het fenomeen elk jaar in februari over heel Vlaanderen onder de aandacht. Samenwerking met populaire mediafiguren zorgt daarbij voor een breed bereik. Het bewustzijn groeit.

Dit beleid stemt hoopvol. Tegelijk varen we vaak blind. Er bestaan weinig tot geen cijfers over pesten op Brusselse (Nederlandstalige) scholen. Pestgedrag wordt niet als een aparte categorie opgenomen bij bv. time-outtrajecten of psychosociale doorverwijzing door CLB's of de jongerenadviescentra van de CAW. Er is nog een te groot ‘dark number’.

Pestbeleid op school hangt nog vaak af van het engagement van een ouderraad en de aanwezige expertise. Onderzoek van de KU Leuven wees op de cruciale rol van leerkrachten. 77 procent van de meer dan duizend bevraagde Vlaamse leerlingen in het vierde tot zesde leerjaar gaf aan dat leerkrachten veel kunnen doen om pesten te verminderen. Slechts 46 % van de jongeren vindt dat hun leerkracht pestsituaties vaak of altijd goed heeft aangepakt. Van leerkrachten wordt verwacht dat zij pesten voorkomen en oplossen. Maar ze missen vaak de tools en opleiding om met deze zeer complexe situaties om te gaan. Daarbovenop is dit opnieuw een verwachting bovenop het al uitdijende takenpakket van leerkrachten.

Ondanks het bestaan van meldpunten en vertrouwenspersonen geeft maar liefst 1 op 4 gepeste leerlingen aan er met niemand over te praten. Van de groep die erover praat (3/4), vertelt 40 % het niet aan zijn leerkracht.

De week tegen pesten is een schitterend initiatief maar vindt plaats in februari, op een moment in het schooljaar dat veel pestpatronen al diep verankerd zijn in de klas. Relevant daarbij te vermelden is dat 21 % van de leerlingen werd gepest aan het begin van het schooljaar t.o.v. 12 % aan het einde van het schooljaar. Vroeg genoeg ingrijpen, lijkt dus absoluut de boodschap.

Deze resolutie doet enkele concrete voorstellen om ons inzicht in pesten in Brussel te vergroten en nieuwe instrumenten te ontwikkelen om pestsituaties te voorkomen en te beëindigen.

Met en is weten. De verschillende bevoegde instanties in Brussel kunnen een observatorium tegen pesten in het leven roepen. Daarbij moeten we de grenzen tussen het Franstalig of Nederlandstalig onderwijs of tussen de onderwijs- en vrijetijdsomgeving overstijgen. Zo krijgen we beter zicht op de omvang van het probleem in Brussel, en op haar oorzaken en effecten. De drempels die jongeren ervaren om pesten te melden verdienen ook diepgaande analyses aangezien het verlagen van die drempels een conditio sine qua non is voor een effectief antipestbeleid. De verschillende bevoegde instanties kunnen ook werken aan een bundeling van of samenwerking met de bestaande meldpunten.

We kunnen ook sterkere begeleiding en vorming voorzien voor schoolteams en ouders die vandaag al onder enorme druk staan en voor wie het omgaan met pestgedrag moeilijk en emotioneel zwaar is. Inspiratie is te vinden bij het Waalse Centre de Référence et d'Intervention Harcèlement. Dit multidisciplinair team gaat na een melding van een problematische pestsituatie naar scholen om met begeleiding en bemiddeling antwoorden op maat aan te reiken. De methodes van scholen met een zeer actief of innoverend pestbeleid moeten actief verspreid worden.

Het arsenaal aan sanctionerende en remediërende acties kan ook opnieuw bekeken worden: herstelgesprekken en psychosociale doorverwijzing dienen de norm te worden. Ook dient er aandacht te gaan naar duidelijkere tuchtmaatregelen en een actievere rol voor de inspectie om de sociale veiligheid op een school te monitoren.

Ten slotte roept deze resolutie op om de preventie te versterken door de week tegen pesten ofwel te vervroegen ofwel te herhalen of versterken aan het begin van het schooljaar, wanneer de zaadjes van problematisch pestgedrag geplant worden.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

De Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie,

gelet op:

- de vaststelling dat pesten een hardnekkig probleem blijft in onze samenleving, en dat, ondanks een lichte daling in het aantal slachtoffers, nog steeds 1 op de 6 scholieren rechtsreeks treft;
- dat ons land de voorbije jaren werd opgeschrikt door verschillende zelfmoorden van tieners na pestgedrag en dat gepeste leerlingen 3x meer kans maken op een poging tot zelfdoding;
- dat er reeds verschillende vertrouwenspersonen en meldpunten bestaan maar nog steeds 1 op 4 pestslachtoffers niet durft te praten;
- dat scholen sinds 2018 verplicht zijn een pestbeleid te hebben maar dat de sterkte daarvan nog sterk afhangt van de lokale context;
- dat ondanks de aandacht voor pestgedrag in de lerarenopleidingen en in het ondersteuningsaanbod van het Onderwijscentrum Brussel (OCB), leerkrachten soms nog de expertise of tijd ontbreken om op pestgedrag te anticiperen en te reageren, zeker gezien de context waarbij leerkrachten nu al overbelast zijn;
- er weinig tot geen cijfers bestaan over pesten op Brusselse (Nederlandstalige) scholen;
- pestgedrag niet wordt opgenomen als een aparte categorie bij time-outtrajecten of psychosociale doorverwijzing door CLB's of door de jongerenadviescentra van de CAW;
- de week tegen pesten een schitterend initiatief is, maar plaatsvindt in februari, op een moment in het schooljaar dat veel pestpatronen al diep verankerd zijn in de klas;

vraagt aan het College van de VGC

- ook in het begin van het schooljaar bijkomende aandacht te hebben voor pesten in de klas, om zoveel mogelijk pestgedrag van bij het begin van het schooljaar te voorkomen;

- in Brussel de drempels voor slachtoffers om te praten te verlagen door de bestaande meldpunten te stroomlijnen en te bundelen, nog breder te informeren over de meldmogelijkheden, en alle kinderen en jongeren aan te moedigen om te praten als ze gepest worden of pestgedrag opmerken;
- deze zaken te bewerkstelligen in samenwerking met de Vlaamse overheid, de bestaande meldpunten, CLB's, de welzijns- en gezondheidssector en met het Franstalig onderwijs en de vrijetijdssector voor een betere preventie en aanpak van pesten op school en om de meertalige jongeren zo goed mogelijk te bereiken;
- bovenop de bestaande initiatieven, sterkere begeleiding en vorming te voorzien voor ouders, leerkrachten en schoolteams, voor wie het omgaan met pestgedrag moeilijk en emotioneel zwaar is;
- daarbij werk te maken van multidisciplinaire, externe interventie door gespecialiseerde multidisciplinaire teams, gedragen door het geheel van de VGC, die snel ter plaatse kunnen ingrijpen bij ernstige pestsituaties door middel van begeleiding en bemiddeling;
- de scholen met een zeer actief of innoverend pestbeleid verder te steunen en hun methodes actief te verspreiden onder de andere Brusselse scholen die hier minder ver in staan;
- samen met de academische sector werk te maken van betere en continu bijgewerkte cijfers achter het pestgedrag op school, en meer onderzoek te voeren naar de effecten van dit pesten op korte termijn en verderop in het leven van slachtoffers;
- het arsenaal aan sanctionerende en remediërende acties in overleg met de bevoegde overheden opnieuw te bekijken, waarbij herstelgesprekken en psychosociale doorverwijzing de norm dienen te worden;
- de scholen te sensibiliseren om een duidelijker kader van tuchtmaatregelen te creëren voor kinderen die pestgedrag vertonen en te zorgen voor een meer actieve rol van de inspectie om de sociale veiligheid op een school te monitoren.

Fouad AHIDAR
Arnaud VERSTRAETE
Khadija ZAMOURI
